

Codrenii

Verde plai de Onișcani

Ziar editat
de Școala de
Studii Avansate
în Jurnalism

MAI 2019

Familia Crăciun, împreună de peste o jumătate de secol

Vera și Alexei Crăciun sunt împreună de 57 de ani. S-au cunoscut la muncă, el avea 25 de ani și era profesor de matematică, iar ea avea 20 de ani și abia venise în sat să lucreze învățătoare. „Noi suntem primii din sat care am făcut o adevărată nuntă comsomolistă. Nu am legat nașii cu prosoape naționale”, povestește femeia, răsfoind printre fotografiile de la nuntă. „Sunt cam urâtă în fotografia asta”, se sfiște ea. „Ce frumoasă era! Cum să nu te îndrăgostești de așa fată?!”, o contrazice soțul, așezat alături.

„Pe de o parte e bine că ambii am fost profesori, pe de altă parte – nu chiar bine” spune, zâmbind, domnul Alexei. Au încercat să lase suferințele de acasă – acasă, iar pe cele de la muncă – să nu le poarte în drumul lor spre casă, se destăinuie doamna Vera. „Și chiar de se întâmpla să vină nemulțumit, eu tăceam, îl înțelegeam, căci muncea mult”, recunoaște ea. „Noi am fost devotați datoriei de profesor. Când am trecut la școala nouă, eu practic trăiam acolo”, își amintește Alexei Crăciun.

În 1976, după trei ani de „umblat pe drumuri și des-

Vera (78 de ani) și Alexei Crăciun (82 de ani) deapănă amintiri din tinerețe...

Foto: Marina Gorbatovschi

chis uși pe la minister”, în localitate s-a deschis o școală nouă. „Am insistat ca proiectul școlii să nu fie lăsat să se prăfuiască undeva prin birourile Sovietului Sătesc”, își amintește Alexei Crăciun. „El

a stat la temelia construcției. Prima căldare cu ciamur, el a turnat-o. Dacă nu era el, ajungeam în răpă cu tot cu școală”, adaugă, cu mândrie, Vera Crăciun. Soțul ei, modest din fire, spune: „Nu e doar meri-

tul meu, am avut susținere și de la Președintele Sovietului Sătesc, și de la Minister”. Își amintește cu exactitate și de compania de construcții cu care ducea tratative – „PMK-43, așa se numea. Era

la Călărași. Directorul era un om bun. Ne-am înțeles din prima. Să-i dea Dumnezeu sănătate, dacă mai este în viață”, spune bărbatul.

➔ Continuare pag.5

editorial

Corina
ȘEREMET

Onișcani, sat primitor

În fiecare an, studenții Școlii de Studii Avansate în Jurnalism editează un ziar al unei localități. Anul acesta am ales să venim la Onișcani, pentru că voiam să aflăm cum se trăiește în inima codrilor, să descoperim oameni frumoși și locuri interesante. În același timp, am avut menirea să aplicăm cunoștințele pe care le avem și să căpătăm experiență în arta jurnalismului.

Să te naști, să crești, să muncești într-un asemenea sat este un noroc, or, nu degeaba localitatea se întinde în formă de potcoavă printre codri. În cazul nostru, am avut norocul să ajungem la locul potrivit.

Am rămas impresionați de natura și de cântul păsărilor, de liniște și de curățenie. Am apreciat deschiderea administrației de a ne ajuta să găsim ce este mai frumos în acest sat. Ne-au cucerit copiii senini, care ne întâmpinau cu „Hristos a Înviat!” și cu priviri întrebătoare.

Onișcanenii au inimă caldă, sinceră și o dorință mare de a se bucura de viață. Așa i-am văzut noi și am încercat să-i arătăm în materialele noastre: cu bucurii și cu tristeți, cu succese dar și prinși de grijile vieții. Nu ne-am mirat că și acest sat se ciocnește de problemele care afectează întreaga țară, căci realitatea e și dură pe alocuri. Ne întrebăm de ce dintr-un sat, unde au fost multe locuri de muncă, meserii populare și tineri implicați, a plecat atâta lume?

Totuși, am apreciat că la Onișcani există lucruri frumoase și utile. Sperăm că eforturile depuse pentru dezvoltarea satului vor continua, iar locuitorii, inclusiv tinerii, vor alege să-și construiască viitorul acasă.

Articolele pe care le veți citi în acest ziar le-am scris cum am putut noi mai bine. Sperăm că vor fi pe măsura așteptărilor onișcanenilor. La rândul nostru, ne vom strădui să devenim mai buni în ceea ce facem, și de ce nu, poate la o nouă întâlnire vom găsi și alte subiecte bune de relatat.

Amenzi pentru cei care încalcă legea

La intrarea în sat a mai apărut o grămadă de gunoi aruncat la voia întâmplării. Toate acestea se întâmplă, chiar dacă alături este situată gunoiștea autorizată de Primărie. Deși sunt create toate condițiile pentru a stoca deșeurile, unii săteni continuă să-l arunce în alte locuri decât cele special amenajate. Astfel, acum în sat sunt trei gunoiști neautorizate, ceea ce înrăutățește starea ecologică a localității.

Primăria avertizează sătenii să respecte regulile de păstrare și depozitare a gunoiului din afara gospodăriilor proprii. Conform legii, depozitarea gunoiului în locuri neautorizate, este strict interzisă. Nu se depozitează gunoi pe o rază de 50 metri de la

Gunoiștea neautorizată fumegă. 7 mai 2019

Foto: Maria Tanasiev

resursele de apă (fântâni, izvoare, sonde arteziene, râpe, iazuri, rezervoare etc). Fierul vechi și materialele de construcție nu se păstrează pe terenurile publice mai mult de trei zile, iar arderea gunoaielor și a vegetației uscate, atât pe teritoriul localității cât și în afara ei, este interzisă.

Conform Codului Convențional, cei care încalcă aceste reguli vor fi obligați să achite amenzi sau să lucreze în folosul comunității și le va fi interzis să desfășoare activități pentru o perioadă de la trei luni la un an.

Maria TANASIEV

Din sumarul ediției:

Om, pe care l-a ales profesia

Născut, crescut și educat la sat, Gheorghe Popa este omul care nu și-a ales el însuși profesia, ci... profesia l-a ales pe el.

pag. 2

Școala Diabetului îți dă o mână de ajutor

Timp de doi ani de când lucrează acest serviciu, onișcanenii bolnavi de diabet sau rudele acestora au învățat cum să trăiască cu această boală.

pag. 6

Educă copiii în spiritul istoriei și a tradițiilor locale

Angela Dănilă este cel mai creativ dascăl din sat, cel puțin așa o văd discipolii ei, elevii gimnaziului din localitate.

pag. 7

Om, pe care l-a ales profesia

Născut, crescut și educat la sat, Gheorghe Popa este omul care nu și-a ales el însuși profesia, ci... profesia l-a ales pe el. Nu s-a gândit vreodată că va deveni pompier. Azi e bucuros de munca pe care face și, mai cu seamă, că poate să rămână acasă, cu familia.

O dată la patru zile, îmbracă uniforma gri cu un galben fluorescent, își pregătește casca de protecție, mănușile, cizmele de cauciuc și pentru următoarele 24 de ore este pregătit să intervină în caz de incendiu sau situații excepționale.

Gheorghe Popa face parte din echipa de pompieri din anul 2012, când la Onișcani s-a deschis Postul de Pompieri și Salvatori. Este mândru de profesia sa, pe care o consideră una nobilă: „Mă simt util pentru că pot salva vieți omenești sau bunuri materiale”, povestește Gheorghe. Este convins că un adevărat pompier, pe lângă curaj și încredere în sine, are nevoie și de o instruire continuă. Pe când avea 31 de ani, el a urmat o instruire de două săptămâni, alături de pompieri experimentați din Chișinău și Călărași.

Locul de muncă i-a oferit posibilitatea să rămână alături de familie

Unul din avantajele profesiei sale, crede Gheorghe, este faptul că poate rămâne în localitate, alături de copii și părinți. Deși valul de migrație a atins și Onișcaniul, în cei șapte ani de activitate ca pompier, el nu s-a gândit niciodată la plecare. Ca alternativă, îmbină și munca de constructor. Astfel, la salariul de pompier, reușește să mai câștige bani pentru familia sa.

Copiii îl vizitează deseori la locul de muncă, pentru că le place meseria tatălui lor și îl consideră un erou, iar soția își face griji și îl atenționează mereu atunci când merge în tură, să fie cu mare băgare de seamă.

Pompierul Gheorghe Popa, în timpul serviciului, pregătit pentru o eventuală intervenție.
Foto: Irina Soltan

„Ardea ca stropit cu benzină”

La prima intervenție, a fost la un incendiu puternic și era îngrijorat dacă o să facă față încercării. „Ardea ca stropit cu benzină”, povestește pompierul. „Echipa noastră a ajuns prima, apoi s-au alăturat și cei din raion”. Autospeciala din dotare are o capacitate de 2,5 tone, iar pentru stingerea aceluia incendiu a fost nevoie de un volum de apă egal cu cinci astfel de cisterne.

Acum două luni, a fost un incendiu și la Mănăstirea Hârbovăț, situată în imediata apropiere de Onișcani. Gheorghe Popa a participat la stingerea flăcărilor, cot la cot cu colegii săi și cu echipele de intervenție din raion.

„Nici nu vreau să-mi închipui cu ce se putea termina, dacă nu erau pompierii”

Localnicii vorbesc cu recunoștință despre munca pompierilor. Manole Grecu, sau cum i se mai spune în sat – moș Manole, a trecut printr-o încercare grea în această iarnă. „Se auzeau trosnete, iar din crăpăturile acoperișului ieșea mult fum”, povestește moșul. Era în toiul nopții, când anexele so-

Manole Grecu este recunoscut pentru intervenția pompierilor care i-au salvat locuința de incendiu.
Foto: Irina Soltan

bei din podul casei au luat foc. Primii care au sărit în ajutor au fost vecinii. Tot ei au chemat echipa de pompieri. „Au ajuns în 10 minute. I-au echipat pe toți cu căști de protecție și au început stingerea”, continuă moș Manole. În pericol erau și casele vecine amplasate

foarte aproape una de alta, iar datorită intervenției rapide a echipei s-a evitat extinderea flăcărilor. „Nici nu vreau să-mi închipui cu ce se putea termina dacă nu erau pompierii. Le mulțumesc că ne-au ajutat!”, spune, emoționat, moș Manole.

Pentru a preveni astfel de cazuri, pompierii merg din casă în casă și le explică sătenilor care sunt regulile de folosire a sobelor. Gheorghe Popa a observat că în ultima perioadă numărul incendiilor în gospodărie este în descreștere, mai frecvente fiind cazurile când se aprinde vegetația.

Voluntarii sunt instruiți pentru a putea interveni la necesitate

În cadrul unității de pompieri, se desfășoară instruiți pentru voluntari, astfel încât aceștia să poată interveni în caz de necesitate. Autospeciala este dotată cu echipamentul necesar pentru fiecare doritor, iar în punctul de salvare, fiecare pompier își are propriul dulap în care își păstrează tot necesarul. Apropo, chiar și primarul comunei are un astfel de dulap aici.

Rafturile mai dosite ascund uniforme vechi, decolorate, ca amintire despre primii ani de muncă. „Era greoi acest echipament și ne incomoda mișcările”, explică Gheorghe. Acum, datorită unei colaborări cu colegii din orașul german Brühl, uniformă și o parte din utilaj au fost reînnoite. Iar în curând, așa cum asigură autoritățile locale, unitatea va fi completată cu încă o autospecială, donată de nemți.

Gheorghe Popa își îndeamnă sătenii să fie mai atenți și să folosească cu grijă utilajele și substanțele care pot provoca incendii: „În cazul în care s-a declanșat un incendiu, apelați de urgență 112. Echipa noastră este pregătită oricând să sară în ajutor”.

Postul de Pompieri și Salvatori din Onișcani veghează liniștea a 19 sate vecine. Echipa este alcătuită din nouă persoane: patru pompieri, patru șoferi și conducătorul unității. Pe parcursul ultimului an, aceștia au stins incendii în 19 locuințe și au salvat bunuri materiale în valoare de peste 600 de mii de lei.

Irina SOLTAN

Vox populi

Cum s-a schimbat satul?

Satul Onișcani a cunoscut pe parcursul anilor multe schimbări, iar acestea sunt observate mai cu seamă de băștinași. Am întrebat oamenii care s-au născut, au copilărit, au muncit și locuiesc în sat, cum s-a schimbat localitatea.

Elena Sorici:

„Din punct de vedere al confortului, acum este extraordinar: apă avem, canalizare și gaz este. Primăria s-a străduit și a făcut. Este cu mult mai bine decât era în trecut. În schimb, în privința populației, satul degradează. Mulți pleacă, au rămas bătrânii și tinerii fără studii sau fără vreo specialitate concretă. Înainte era multă lume inteligentă, cu studii, se nășteau mulți copii... Problema principală este emigrarea și lipsa locurilor de muncă în sat.”

Profira Calancea:

„Satul s-a schimbat spre bine. Este canalizat, este școală, grădiniță, centru de sănătate. În copilărie, îmi aduc aminte că era glod până la genunchi. Acum s-au reparat drumurile și e mai bine. Doar că populație este mai puțină. De prin 2005 s-a început valul de migrație. Tinerii pleacă la studii și înapoi nu se mai întorc...”

Ion Cojocari:

„S-au mai făcut drumuri, satul s-a canalizat, gazificat și sunt condiții de trai. Însă, e cam puțin tineret la sat, pentru că nu sunt locuri de muncă.”

Maria-Victoria RACU

Primarul satului, Gheorghe Grecu, arată proiectul în realizare al unui lac de acumulare și al unei zone de agrement pentru săteni.
Foto: Maria Tanasiev

Stația de epurare la a cincea aniversare

De cinci ani, în sat funcționează un sistem de epurare și de canalizare. În acest răstimp, 420 de familii au parte de condiții mai bune în gospodăriile lor.

Sistemul de canalizare funcționează după principiul gravitațional și este construit astfel, încât apa nu necesită a fi repompată. Țevile de canalizare sunt cuplate astfel ca apa să curgă singură prin ele, fără să fie nevoie de intervenții mecanice. Pentru ca sistemul să devină funcțional, în unele locuri s-a săpat la o adâncime de 6 metri.

Primarul comunei, Gheorghe Grecu, spune că mulți specialiști erau sceptici în privința succesului acestui sistem: „Toți se întreba de unde o să luăm atâta apă, că trebuie să curgă tot timpul ca să lucreze sistemul de canalizare, pentru că altfel se oprește”. Soluția a fost găsită prin conectarea a două cișmele la sistemul de canalizare, care asigură curgerea apei în permanență.

Modul în care este construită stația de epurare poate servi drept exemplu și pentru alte localități; cu costuri relativ mici s-a construit

un sistem care deja și-a demonstrat eficiența.

Stația a fost construită din banii alocați de Fondul Ecologic Național, Consiliul Raional Călărași, Primăria Onișcani, în parteneriat cu Ministerul de Externe al Poloniei și Primăria orașului Bielsk Podlaski.

Locuitorii achită costurile pentru conectare la sistem și taxa de 15 lei lunar pentru utilizarea sistemului de canalizare.

Maria TANASIEV

„Meșteșugăritul, revelația vieții mele”

La 6 mai în sat s-a sărbătorit Sfântul Gheorghe. Puțini știu, însă, că în această zi se sărbătorește și ziua ciobenilor – „alesul”, când se dau oile la stână. Anume cu această ocazie, la 19 mai va avea loc o șezătoare, organizată de Constantin Bîrcă, profesorul de educație tehnologică de la gimnaziu, împreună cu discipolii săi. Fetele vor coace plăcinte, vor croșeta, iar băieții vor stoarce brânza în suporturile pentru caș.

În tiparele rotunde vor pune cașul pentru a fi presat, iar formele și ornamentele sculptate în interiorul tiparelor, vor rămâne imprimate pe fața cașului. Tiparele sunt confecționate de elevi în cadrul orelor de educație tehnologică, sub ghidarea lui Constantin Bîrcă.

La cei 55 de ani ai săi, a încercat de toate: este inginer de profesie, dar a fost și brigadier, și agronom, și constructor și chiar profesor de energetică. Meșteșugărește din plăcere și nu a urmat vreo școală. „Meșteșugăritul este revelația vieții mele. Sunt autodidact, iar tot ce știu și fac, fac din proprie cunoaștere”, povestește bărbatul. Cioplitul în lemn i-a devenit o pasiune, dar și o sursă de venit. „Mai întâi confecționez pentru gospodărie uși, ferestre și

Constantin Bîrcă explică tehnologia de confecționare a tiparelor pentru caș.

Foto: Marina Gorbatovschi

Elevii pregătesc lucrările care vor fi expuse la șezătoare

Foto: Marina Gorbatovschi

toate cele necesare, apoi am început a primi comenzi și de la consăteni”, povestește meșteșugarul.

Așa se face că în 2006 i s-a

propus să transmită și altora deprinderile și secretele sale în lucrul cu lemnul și să fie profesor de educație tehnologică. „Am acceptat din prima.

Lucrul cu copiii mă relaxează, mă întinereste”, spune Constantin Bîrcă, zâmbind.

La orele de educație tehnologică, fetele și băieții se întâlnesc în aceeași sală, cu același profesor. „De câțiva ani s-au comasat orele, ca pe timpuri – fetele și băieții lucrează cot la cot la ora de educație tehnologică și cred că asta e binevenit”, explică profesorul. Din modulele propuse de manualul de Educație tehnologică, se alege cel în cadrul căruia se vor putea afirma atât băieții, cât și fetele. „De exemplu, la modulul „Prelucrarea lemnului”, fetele se descurcă mai bine decât băieții, și aici nu exagerez”, spune profesorul, prezentându-le lucrările

confecționate de discipolii săi. „Fetele sunt mai atente, mai responsabile, pun preț pe acuratețe. Lucrările lor sunt mai artistice, mai colorate”, spune el, adăugând că „băieții, în schimb, mănuiesc cu dibăcie cuțitul, se ocupă de cioplitul în lemn”, în timp ce ne arată spre peretele pe care sunt expuse „operele” elevilor.

Elevii se declară încântați de orele de educație tehnologică. Marin Galbură, elev în clasa a V-a, este impresionat de mitologia greacă de la lecțiile de istorie. A găsit un portret de-a lui Cezar și a făcut o pirogravură în lemn. „Domnul profesor m-a ajutat, așa că am terminat lucrarea pe parcursul a două lecții”, spune băiatul.

Pe lângă cioplitul în lemn, lui Daniel Gajim, elev în clasa a IX-a, îi place să lucreze și cu hârtia. „La priviți ce lebădă falnică a făcut doar din hârtie. Întrebați-l cât mai multe, el e vedeta școlii noastre”, își laudă Constantin Bîrcă discipolul. La rândul său, Daniel spune că „domnul Constantin e un profesor nemaipomenit, iar lecțiile petrecute în sala de educație tehnologică sunt foarte captivante”.

Și Mădălina Sofronovici din clasa a VI-a povestește că a îndrăgit tehnica lucrului cu pirogrăful datorită profesorului său. „Domnul Constantin este un model de urmat, deoarece dumnealui singur a învățat să

meșterească tot”, spune, cu admirație, eleva.

Valeria Durnescu, elevă în clasa a VIII-a, mănuiește cu îndrăzneală pirogrăful și dă asigurări că nu este greu pentru o fată, „atâta timp cât ai de la cine primi sfaturi și ajutor”.

Multe dintre lucrările meșterului Constantin Bîrcă se găsesc în școală: masa din cancelarie, suporturi pentru flori, obiecte de artizanat în curtea școlii, dar și în muzeul satului, sau în atelierul de acasă. Meșterul e modest, nu-și asumă merite și zice că toate le-a confecționat împreună cu elevii: „Mă bucur că au dorință și le-am putut cultiva dragostea pentru meșteșugărit”.

Între timp, a devenit și profesor de fizică. A mers la Institutul de Științe ale Educației pentru a obține studii în domeniul pedagogiei. Conducerea Gimnaziului Onișcani recunoaște că a insistat ca meșterul să vină în școală și apoi să aibă și calificarea corespunzătoare „pentru că e un om și-un cadru didactic valoros”, precizează Valentina Grecu, directoarea școlii.

Secretul succesului nu este nimic altceva decât pasiunea și dragostea de muncă, e convins meșterul și pedagogul Constantin Bîrcă.

Marina GORBATOVSKI

Dogarul cu mâini de aur

În ajunul sărbătorilor pascale, în curtea bisericii din sat au fost instalate scaune noi, meșterite de Anghel Popa, dogarul satului. Fiecare onișcănean știe cum să ajungi la casa lui. Mirosul de strușcă, scârțâitul fereastrăului mănuit cu îndemănare, zgomotul de lemn te duce direct la casa dogarului.

Deși a învățat de electrician, instalator gaze și bucătar, Anghel Popa a ajuns să lucreze cu lemnul. Face butoaie de 30 de ani și este unicul din familie cu această îndeletnicire. De fapt, a început meșteșugul din nevoia de a-și întreține familia, însă această meserie i s-a dat pe gust și a continuat din plăcere și cu pasiune. La început, i-a fost mai greu, acum însă are toate aparatele acasă: și le-a făcut singur sau cu ajutorul vecinilor.

Întristat, meșterul mărturiește că acum tot mai puțini săteni au nevoie de butoaie. În anii '90, când toți aveau cote și vii, el făcea câte 80-100 bu-

toaie pe sezon, iar în ultimii ani, nu a rămas mai nimeni în sat, și nici cerere de butoaie nu prea este. „Pe vremuri făceam butoaie mari de 500 litri, iar acum sătenii vor mai mult butoaie mici de 100 litri, pentru rachiu”, povestește el.

Cumpărătorii sunt mulțumiți de munca dogarului: „Are mâini de aur, lucrează calitativ. Eu mi-am făcut un butoi în anul 2000, pe care-l folosesc și acum, iar anul trecut mi-am făcut la el și o cadă pentru poamă”, spune Gheorghe Cibotaru.

Ca un bun gospodar, dogarul Anghel Popa și-a pregătit beciul de cu toamnă. Ține aici cinci butoaie pentru vin, făcute cu vreo 30 de ani în urmă: frumoase și aranjate gospodărește. „Înainte era mai profitabil și făceam mai mult vin, acum

însă nu. Produsele pentru întreținere sunt scumpe, și nici vinul nu ai cui să-l vinzi. Mulți cumpără bere și rachiu. Înainte puteam să-l schimb pe pâine, pe alte produse, dar acum nu mai vine nimeni”, ne povestește meșterul.

De ani buni a început să facă și alte obiecte din lemn. Iscusit în tot ce face, reușește să meșterească nu doar butoaie, dar și mese sau scaune. Acum își face uși și geamuri pentru

De 30 de ani, dogarul își păstrează vinul în butoaiele meșterite tot de el.

Foto: Livia Gaitur

Anghel Popa în atelierul său meșterește un ciocan din lemn.

Foto: Livia Gaitur

gospodărie. La comanda sătenilor, face și cozi pentru unelte: topoare, ciocane sau sape, la fel repară tot ce este din lemn. Recent a reparat zdrobitorul de struguri al unui vecin, vechi de mai bine de 100 de ani.

Vizitând atelierul lui Anghel Popa, te convingi că afirmația „meșter Faur - mâini de aur” i se potruvește de minune.

Livia GAITUR

Singuri, în mahalaua pustie

Familia Mariane Botnari este singura din mahala. Glodul este stăpân pe uliță, pustietatea șuieră prin ogrăzi și doar o poartă proaspăt vopsită dă semne că aici locuiește cineva.

„Vedeți, în mahalaua noastră nu mai trăiește nimeni. Când eram mici, ne strângeam cel puțin 15 copii: trei de acolo, trei de dincolo...” începe discuția Mariana. Acum pe stradă au rămas doar fetele ei. „Am rămas singură ca cucul în această mahala. Dincolo nu-i nimeni, dincolo nu-i nimeni”, spune femeia. Ea își așteaptă fetele de la școală, ca de obicei, cu mâncare caldă, cu însărcinări prin casă sau prin curte.

Sătenii au rebotezat-o Marina, căci le era greu să-i pronunțe numele. După absolvirea clasei a noua, a vrut să meargă la școală de croitorie, dar mama s-a îmbolnăvit și frații au motivat-o să rămână lângă ea. „Le spuneam fraților mei ca să mă duc și eu să învăț, să lucrez, iar ei îmi spuneau: da ce-ți trebuie?”,

Mariana cu mezină Iuliana pe pragul casei părintești.
Foto: Maria Tanasiev

ce nu-ți ajunge?, stai acasă că noi o să te ajutăm... Și mama mă ruga să rămân, că nu poate singură și n-are cine s-o ajute... Cine știe, dacă aș fi plecat, poate că viața mea era diferită - lucram acum și eu în oraș...”, spune, îngândurată, tânăra. În același timp, ea zice că, oriunde pleca, întotdeauna se gândea la casă, la câtă muncă au depus părinții

și că ar fi păcat să piardă și să risipească munca lor.

În cei 40 de ani ai săi, Mariana nu a fost plecată din sat decât atunci când a călătorit în Kazahstan, la fratele ei mare care lucra acolo, și când a fost plecată la Moscova cu primul ei soț. După ce a născut-o pe prima fiică, Valeria, s-a întors acasă. Între timp, și căsnicia s-a destrămat. Apoi l-a întâl-

nit pe al doilea soț, Fiodor, iar pe lume au apărut Nicoleta și Iuliana. Fiodor lucrează la Chișinău, iar ea crește fiicele și îngrijește gospodăria: „În sat de lucru este cât potopul. Eu singură nu le reușesc pe toate. Avem o vie pe deal și am lucrat-o cu fetele: noi am legat-o, noi am curățit-o. Mai trebuie de întins sârmele acolo, parii de îndreptat...”

Familia Mariane deține și un teren lângă iazul din sat și, chiar dacă sunt trei kilometri de mers pe jos până acolo, tot cu fiicele l-a lucrat, pentru că lucrători în sat nu se prea găsesc.

Mariana vrea ca fetele ei să-și continue studiile la Chișinău după absolvirea gimnaziului din sat. Acolo trăiește fratele ei mai mare și speră că el le va susține în timpul studiilor: „Să plece, să învețe, să nu stea ca mine în sat, să-și găsească un rost în viață. După ce fetele vor merge la studii, eu o să le aștept acasă cu bucate: cu plăcinte, cu găluște și cu zeamă de tocmași”, zâmbește oniscăneanca.

Maria TANASIEV

Vara la țară, iarna la oraș

„Mie în Onișcani îmi place totul, doar că iarna mai puțin. Dacă ninge tare, cine îmi curăță mie ograda?”, așa începe să ne povestească despre viața ei Iuliana Alexa, o femeie josuță, trecută de prima tinerețe, dar destul de energică. Acum câteva zile, ea s-a întors de la fiica care locuiește la Chișinău și la care a stat toată iarna. „Mă gândeam că s-a încălzit și e timpul de pus în pământ”, zice ea. Va sta acasă toată vara și toamna, iar la iarnă posibil că va pleca din nou la fiică, dacă va fi foarte frig.

Mătușa Iuliana recunoaște că nu poate trăi mult timp în oraș, în apartamentul de la bloc: „Eu trebuie să mă scol dimineața, să dau la o găină de mâncare, la un purcel, să am o ocupație. Ce să stau eu la balcon și să număr oamenii cum intră și ies din biserică? Îi zic fiicei: uite, Sveta, om n-am ucis, da pușcărie fac!”, povestește femeia.

E întristată că a rămas numai ea în mahala: ceilalți au plecat peste hotare sau au decedat. „E pustiu, nu-i nimeni. Să cadă un om în mijlocul drumului, n-are cine-l ridica de jos”, spune ea. „Eu am ieșit la poartă de dimineață să chem pe cineva să mă ajute să dau niște lucruri în beci, dar nu-i nimeni. Înainte veneau și mă rugau să le dau de lucru, să le plătesc sau să le dau mâncare, dar acum...” Copiii mătușii Iuliana tot sunt plecați: feciorul locuiește în Kamchatka, iar

fiica la Chișinău. Au plecat de la 14 ani și nu mai vor să revină la baștină, „vin doar să mă vadă și pleacă”, adaugă bătrâna.

...După ce a terminat opt clase, a depus documentele la colegiul de medicină din Bălți. A intrat fără examen, pentru că era eminentă. Dar mama ei nu voia să rămână singură acasă și i-a spus că, dacă se duce la Bălți, o să se îmbolnăvească și o va găsi moartă când se va întoarce... Și ea a ales să rămână acasă. A făcut cursuri la Bravicea și a învățat de bucătăreasă. Apoi s-a angajat la cantina grădiniței. Mai târziu a lucrat și laborantă la fabrica de vinuri. După ce s-a căsătorit, a muncit ca vânzătoare la piața colhozului. „În timpul liber, aveam repetiție la ansamblul folcloric unde cânta și Angela Păduraru din Trușeni, cea care a devenit o cunoscută cântăreață de muzică populară. Interesante vremuri erau atunci”, spune, zâmbind, bătrâna.

Chiar dacă a lucrat toată viața, are o pensie mică. „Cei de la conducere au avioane, dar oamenii n-au bani de pâine”, se plânge mătușa Iuliana. Are grijă să nu se îmbolnăvească, căci tratamentul e scump: „Și copiii îmi spun: ia și te păzește, mămică, mai fă primblări”, și ea face, unde mai pui că are și o grădină, de care îngrijește. „Important e să fim sănătoși, în rest, le reușim noi pe toate”, ne spune la despărțire mătușa Iuliana Alexa.

Maria COJOCARU

Crezul vieții mătușii Ileana: „Dacă mergi – mergi, dacă stai – ap' stai!”

Pe drumul ce leagă biserica de primărie o întâlnim pe mătușa Ileana (Elena Grecu), așa se prezintă ea. Este o femeie trecută de prima tinerețe, dar zâmbitoare și plină de viață. Ajunsă la aproape 80 de ani, mătușa Ileana ne mărturisește cu tristețe că a rămas singură atât în casă, cât și în mahala.

Are trei copii, dar toți sunt plecați: fata cea mare s-a mutat în Bender, cea mică este în Ucraina, iar băiatul în America. Zilele în care îi vin copiii și cei cinci nepoți sunt cele mai frumoase. „E trist în sat, nu a mai rămas nimeni, nu prea mai ai cu cine schimba o vorbă” spune, întristată, mătușa.

Își începe ziua de cu zori, iar la ora șapte își ia pastila de tensiune. Apoi își prepară mâncare din ce are prin gospodărie. „Duminică și de sărbători mă duc la biserică, unde mai ai cu cine schimba o vorbă”, povestește bătrâna.

Cine muncește, acela trăiește mai mult

În drum spre casă, ne povestește că a fost deputată (n.r.: *consilier*) și în sat, și la raion, a fost brigadieră în colhoz și lucra foarte mult. Își amintește și azi cum, într-o zi, președintele kolhozului i-a zis că lucrează mai mult decât cinci oameni împreună. Ajunși în dreptul școlii, mătușa Ileana spune cu mândrie: „Am fost brigadier și aici, la construcția școlii. Lu-

Mătușa Ileana și-a luat pensia și se îndreaptă spre casă, pe ulița pustie din mahala.
Foto: Livia Gaitur

cram cu femeile, le spuneam ce să facă. Lucram și eu: sus-jos pe schele, mă învăteau ca ceasul”. Era prezentă oriunde trebuia ajutor. A învățat cum se curăță și se prăvesc viile, cum se cresc viermii de mătase, alte îndeletniciri de care își amintește cu drag. „Toată viața am alergat, de asta și mă țin încă așa zveltă. Dacă nu aș fi fost așa de activă, apoi azi eram, Doamne ferește, la pat”, adaugă ea, convinsă că cei care muncesc trăiesc mai mult.

Viața de pensionar

Deși e pozitivă din fire, ne spune cu tristețe că viața de pensionar este grea. „Nu-i destul că am rămas singură, dar nici pensia nu-mi ajunge”, afirmă bătrâna. S-a pensionat în anul 1992, iar acum primește de la stat 1400 de lei, sumă care nu îi ajunge nici măcar pentru medicamente. Spune că are noroc de copiii care o mai aju-

tă financiar: „Chiar nu demult a trebuit să trec două aparate la Chișinău, iar fiecare a costat câte 1300 de lei”.

Nu are nici apă și nici gaz în gospodărie. Când au conectat casele la apeduct, eraplecă la fiica ei, în Bender, așa și a rămas fără apă. Acum este nevoită să-și aducă apă în butelii de la o distanță mare. Aduce doar câte două, pentru mâncare, iar apă de spălat strânge de la streșini când plouă.

La bătrânețe, nu mai are puteri să-și lucreze pământurile. Le-ar da altora, dacă ar fi lideri agricoli în sat, dar nu sunt și pământurile rămân pârloagă. De 22 de ani are probleme cu tensiunea și copiii nu-i permit să muncască nici măcar prin grădină. „Le este frică că m-o duc în grădină, oi muri și nu m-a găsi nimeni, că nu vedeți, mergi pe drum și nu te întâlnești mai cu nimeni...” spune mătușa.

Deși tristețea o copleșește, caracterul puternic și spiritul vioi o mai mențin în formă. „Dacă mergi – mergi, dacă stai – ap' stai!” acesta este crezul de viață al mătușii Ileana.

Livia GAITUR

Multe case din sat sunt părăsite și așteaptă alți stăpâni... Foto: Maria Cojocaru

Onișcănenii arată că dar din dar se face rai

De mai bine de un an, în Onișcani funcționează Centrul de Susținere Socială, unde oamenii pot veni să-și aleagă îmbrăcăminte, să spele rufe sau să beneficieze de blocul sanitar amenajat. Serviciile de aici sunt unice în felul lor, iar lucrurile au loc după principiul: „dacă pot - donez o haină, dacă am nevoie - îmi caut una pe măsură”.

Lucrurile ce nu-și mai găsesc locul în dulapurile sate- nilor, dar ar putea prinde bine altor persoane, sunt aduse la Centru: haine pentru bărbați, femei sau copii; haine de vară sau de iarnă; haine noi sau încă bune de purtat. Angajații Postului de Salvatori și Pompieri, unde este situat acest Centru, au grijă să sorteze lucrurile pe rafturile corespunzătoare și să mențină ordinea.

Serviciu accesibil pentru toată comunitatea

Sătenii sunt cei care ajută și totodată cei care beneficiază de sprijin.

Încă de dimineață, cineva a adus două pungi cu haine pentru copii, iar înainte de sărbătorile pascale mai mulți locuitori au venit aici să-și aleagă câte ceva pe potrivă. O parte din îmbrăcăminte se adună și din ajutoarele umanitare ale Crucii Roșii.

Pe pervazul ferestrei din încăperea, sătenii au improvisat

și o mică bibliotecă cu cărți pentru copii. De serviciile Centrului beneficiază locuitorii din întreaga comună.

Autoritățile locale sunt de părere că lucrurile donate sunt împărțite mai eficient dacă omul vine singur să-și aleagă ce-i este pe plac și pe măsură.

Asistenta socială din sat cunoaște îndeaproape nevoile sătenilor și îi îndeamnă să apeleze după ajutor dacă au nevoie.

Ce spun locuitorii?

Sătenii cred că o astfel de inițiativă dezvoltă simțul de grijă față de apropiați și întăresc legătura dintre localnici.

Pe Tatiana Lisagor am surprins-o în timp ce muncea prin gospodărie. Are patru copii. Fiica mai mare a împlinit 18 ani, iar mezinul are un an și jumătate: „Deseori merg să aleg îmbrăcăminte pentru copiii mei, dar când am posibilitatea mai duc și eu unele lucruri”, spune Tatiana. Soțul ei muncește la Stația de Epurare din sat. Îi mai ajută rudele și cunoscuții, dar cu toate acestea, necesități sunt multe: „E bine că este așa un Centru în sat”, spune femeia.

Oamenii aduc multe lucruri în stare bună, iar uneori printe teancurile de haine poți găsi rochițe, cămăși, papioane și pantofi potriviți pentru serbările copiilor. Tatiana spune că odată cu apariția Centrului, îi este mai ușor și la treburile casei: „Chiar astăzi am dus la spălat câteva pla-

Tatiana Lisagor este beneficiară a Centrului, dar ajută și ea, la rândul ei. Foto: Irina Soltan

pume mai mari”, spune Tatiana, recunoscătoare că poate folosi acest serviciu.

Cum funcționează serviciul?

Mașinile de spălat, trei la număr, au fost donate de partenerii germani ai Primăriei. Locuitorii pot beneficia și de uscătoria amenajată în aer liber. Spălătoria este asigurată cu detergenți, iar blocul sanitar este dotat cu o cameră de duș

și o bucătărie. Sătenii pot folosi aceste servicii gratuit, pentru că cheltuielile sunt acoperite din bugetul local.

Gheorghe Grecu, primarul comunei, explică că lucrurile funcționează cu minim de cheltuieli. S-a calculat că într-un an, pentru lucrul blocului sanitar se consumă aproximativ 100-120 de tone de apă. La aceste cheltuieli se adaugă costul energiei electrice.

Irina SOLTAN

Ungherașul unde se păstrează îmbrăcăminte donată Foto: Irina Soltan

Familia Crăciun, împreună de peste o jumătate de secol

Început în pag. 1

Vera Crăciun găsește fotografia din ziua deschiderii școlii noi: președintele Sovietului Sătesc îi înmânează lui Alexei Crăciun o cheie mare, simbol care stă și astăzi la loc de cinste în școală. De atunci, Alexei a lu' Ștefan, așa cum s-a prezentat fostul profesor, devine directorul școlii din Onișcani și o conduce timp de 15 ani.

La cei 82 de ani ai săi, Alexei Crăciun își amintește exact că „capacitatea școlii era de 640 de elevi. În primul an veneau la școală 564 de elevi”. Soția sa adaugă: „acum sunt vreo 130 de elevi care vin și din satul vecin”. Ea ține minte clar că în prima sa promoție au fost 33 de elevi: „toți frumoși, toți cuminți. Ieșeam noaptea din casă și tot noaptea veneam. Casa era pe ultimul plan. Profesia de învățător nu așteaptă — ai în față 20-30 de suflete sau mai multe, de minți, de perechi de ochi și urechi, toate

Anul 1976 - se deschide școala din localitate. Alexei Crăciun este numit director al instituției. Foto: din arhiva personală

urmărindu-te cu încredere. Dacă nu iubești copiii, nu poți lucra cu ei, oricâte universități ai avea”, mărturisește fosta învățătoare.

În cei 37 de ani de activitate profesională, Vera Crăciun a educat 10 generații de elevi. „Avem și medici, și militari, și profesori, doar la

conducerea țării n-avem, și mă bucură asta. Când merg la întâlnire cu absolvenții, de pe scenă așa le spun — n-au ce căuta oamenii noștri acolo”, intervine Alexei Crăciun, fostul profesor de matematică.

„Vreau să mai spun ceva: în toți acești ani n-am fost pe liste

Diana Duca, o fostă elevă:

„Deși au trecut atâția ani, mi-s dragi și îmi place să le povestesc despre viața mea. Mai ales că am îmbrățișat și eu profesia de dascăl.”

Gheorghe Popa, fost discipol al cuplului Crăciun, astăzi pompier în comună:

„Vera Macarovna a fost prima mea învățătoare. Eram mai zbânțuit de felul meu, dar dumneaei m-a educat precum o mamă. Alexei Stepanovici era profesor de algebră. Pe unde mai greu, pe unde mai ușor, dar am scos-o în capăt. Sunt oameni respectați în sat.”

de partid și mă mândresc cu asta”, zice el.

Marea bucurie a cuplului sunt fiica, ginerele și cei doi nepoți. Țin mult la ei și îi așteaptă mereu acasă „cu carne de iepurăș și cu lapte de capră”, după cum spune doamna Vera.

În toți acești ani, soții Crăciun au reușit să combine armonios munca cu viața de familie datorită dragostei și răbdării: „Ne certăm ca să ne împăcăm, vorba cântecului”, adaugă, zâmbind, soțul, privindu-și soția. Ea dă din cap, în semn de aprobare.

Alexei a lu' Ștefan are un vis: vrea să continue tradiția părinților și a bunicilor săi — să trăiască până la 94 de ani, sau chiar mai mult. „Am 82 de ani. Toți îmi spun că arăt bine la anii mei”, spune cu mândrie bărbatul. Până atunci, se roagă de sănătate.

Marina GORBATOVSKI

Școala Diabetului îți dă o mână de ajutor

Timp de doi ani de când în Onișcani există Școala Diabetului, sătenii bolnavi sau rudele acestora au învățat cum să trăiască cu diabet, au început să socializeze între ei și au prins la curaj. Totuși, există loc de mai bine.

Din cei 36 de diabetici din sat, 12 sunt membri activi ai Școlii care frecventează fiecare instruire: fie ei bolnavi sau persoane care au grijă de un diabetic.

Ana Roșca, coordonatoarea Școlii, asigură suportul informațional și moral al diabeticilor din sat. Ea vizează să aibă o frecvență de 100% la instruirii și crede că, doar prin informare și străduință, diabetul zaharat poate fi controlat. „Veniți să vă informați

din diferite surse, de la medici, cu ajutorul metodelor moderne și captivante”, îi îndeamnă Ana Roșca pe consăteni. Ea este sigură, că oricine va veni o dată, cu siguranță va veni și a doua, și a treia oară. Este important ca oamenii să înțeleagă că Școala Diabetului este utilă.

Un caz de succes

Elena Sorici este în stare de prediabet. Timp de 15 ani, nivelul glicemiei nu i-a coborât mai jos de 8,6. De când a început să frecventeze Școala, dar și cu ajutorul sfaturilor fiicei sale, medic de profesie, reușește să-și mențină nivelul glicemiei la cel mult 4 unități. La Școala Diabetului a învățat cum să se alimenteze corect și cum să-și formeze un regim alimentar echilibrat. Comu-

nicarea cu alte persoane este la fel de importantă: „Vine lume pregătită, care a testat multe lucruri pe propria piele. Dacă dorești să ai sănătate, trebuie să asisti, să asculți. E foarte util. Este și informație auditivă, și vizuală”, spune beneficiara.

De ce să vii la școală?

„Diabetul zaharat nu este doar o boală, ci și un mod de viață pentru cei bolnavi. Iată de ce trebuie să luptăm pentru sănătatea noastră” — așa își încurajează beneficiarii Ana Roșca, coordonatoarea Școlii Diabetului.

Timp de doi ani, școala oferă informații și un mediu prietenos bolnavilor de diabet. Ei sunt vizitați de medici de familie din localitate sau din raion. De la ei învață cum să

Ana Roșca, coordonatoarea Școlii Diabetului
Foto: Maria-Victoria Răcu

se alimenteze corect, cum să prevină complicațiile și să-și controleze boala.

La instruirii se oferă materiale pregătite cu atenție și creativitate: filmulețe, pliante, rețete, dar și istorii de viață ale diabeticilor. Beneficiarii pot să-i adreseze întrebări medicului de familie, Lilia Scurtu, care este gata să le răspundă oricând. „Succesul școlii este în comunicarea diabeticilor, renunțarea la izolare și împărtășirea experienței”, spune

coordonatoarea. „Acest proiect este un motiv să scapi de singurătate, gânduri depresive și să le împărtășești tuturor propria experiență, pentru ca ceilalți diabetici să nu repete greșelile cuiva”, mai adaugă ea.

Când să vii?

Zilele întâlnirilor sunt alese de comun acord cu toți beneficiarii: miercuri, joi sau o zi de sărbătoare sunt cele mai frecvente alegeri ale participanților. Cu o durată de o oră, o oră și

jumătate, ele au loc o dată la două-trei luni.

Școala Diabetului a fost lansată în anul 2017 pe lângă biblioteca publică din sat. Asemenea serviciu mai este deschis și în alte 20 de biblioteci publice din raion. Printre planurile de viitor se numără cooperarea mai strânsă cu centrul de sănătate local, organizarea mai multor vizite ale specialiștilor, dar și reducerea numărului de diabetici din localitate.

Maria-Victoria RĂCU

Sistemul medical, prin ochii unei foste asistente medicale

„Medicina de azi este diferită de cea de altădată”, spune Valentina Valuță care a lucrat 12 ani în sistemul medical. Își aduce aminte de momentele frumoase, dar și de greutăți prin care a trecut când a lucrat la spital.

A fost îndreptată să lucreze la spitalul din Onișcani îndată ce a terminat studiile. Din anul 1964, pe când avea 22 de ani, și-a dedicat tinerețea grijii pentru pacienți. Își amintește cu mândrie despre acea perioadă. Spune că a făcut parte dintr-un colectiv unit. Munca în staționar i s-a părut cea mai interesantă, pentru că putea să vadă cu ochii ei cum se vindecă pacienții. În capul locului era pusă mereu grija și respectul față de bolnavi, iar ei se comportau frumos și stimau cadrele medicale.

Își amintește fosta asistentă medicală și de greutățile prin

care a trecut: „Prin anii 1964, când era epidemie de tifos la Rădeni, mergeam pe jos până în sat în fiecare zi. Intram din casă în casă cu controlul. Măsuram temperatura pacienților, luam analize. Era strict... De atunci, Slava Domnului, nu a mai fost așa boală”. Spune că tot pe jos, împreună cu colegii de muncă, se întorceau înapoi: flămânzi și înghețați. Odată chiar au rămas să înnopteze la grădiniță.

Unicul mijloc de transport al spitalului era un cal. Cu el medicul ajunga mai repede la pacienți. Așa a lucrat până în anul 1976, când s-a închis spitalul din sat. După aceasta, a avut grijă de sănătatea copiilor de la grădiniță.

„Astăzi fiecare sat are medicul său, în unele localități este ambulantă, și se lucrează cred că mult mai ușor”, crede fosta asistentă.

Corina ȘEREMET

Valentina Valuță a lucrat 12 ani la spitalul din Onișcani

Satul are nevoie de cadre medicale tinere

Centrul de Sănătate din comună duc e li psă de specialiști tineri. Trei din cei patru medici de aici, sunt pensionați.

„Nici compensațiile bănești acordate de stat pentru specialiștii începători nu îi motivează să lucreze la sat”, afirmă Profira Calancea, care este asistentă medicală în Centrul de Sănătate al comunei de mai bine de 24 de ani. Din spusele ei, o problemă a comunei sunt cadrele medicale pensionate și lipsa tinerilor specialiști în domeniul sănătății.

Deși există viitori asistenți medicali și medici care vin să se stăgizeze pe timp de vară în comună, nici unul dintre ei nu revine pentru un loc de muncă stabil, chiar dacă statul îi asigură pe tinerii specialiști cu locuință, compensații lunare pentru energia electrică, termică, și cu indemnizații bănești consistente.

Suma indemnizației, conform Hotărârii de Guvern nr. 1345, constituie 45000 de lei pentru medici și farmaciști și 36000 de lei pentru personalul medical și farmaceutic mediu. Ea se achită în trei rate egale, iar specialistul se obligă să lucreze cel puțin trei ani la sat. În caz de concediere prematură, adică până la expirarea celor trei ani de activitate, acesta este obligat să întoarcă toți banii care i-au fost achitați.

Maria-Victoria RĂCU

Elevii care duc faima satului

Elevii clasei a IX-a Daniel Gajim, Mădălina Grecu și Gheorghe Galbura în pauze tot despre lecții discută. Ei sunt câțiva dintre elevii care reprezintă satul la diferite olimpiade, concursuri raionale și republicane. Visele

mărește le sunt alimentate de familiile lor și de profesori, iar pasiunile îi unesc și îi fac diferiți în același timp.

Lucia DASCALESCU

Daniel Gajim, după cum spun colegii, este mândria clasei și a școlii. Anul acesta a ocupat locul I la olimpiada raională de geografie, locul II la olimpiada raională de fizică (locul I nu a fost oferit) și locul IV la cea de matematică. La olimpiada republicană de geografie a obținut mențiune, iar la fizică s-a clasat printre primele 10 locuri.

Își dorește ca în școală să existe cercuri de robotică spe-

cializate în domeniul tehnologiilor informaționale. „După gimnaziu, vreau să continui studiile la un liceu din Chișinău”, spune Daniel, iar studiile universitare vrea să le facă în domeniul economiei, la o universitate din străinătate. Angela Axenti, profesoara lui de limbă rusă, afirmă că „Daniel este un copil foarte străduitor și responsabil, iar cu un pic mai mult curaj, el va cuceri lumea”.

Mădălina Grecu, după cum spun profesorii, este o fire responsabilă, inteligentă și curajoasă. Anul acesta s-a clasat pe locul II la olimpiada raională de limbă franceză și pe locul V la cea de biologie. Mădălinei îi place școala — o motivează profesorii care au metode interesante de predare și care, prin sfaturile lor, le dau copiilor lecții de viață. „Pe viitor, vreau să devin profesoară de biologie și chimie. Îmi place să citesc. Cărțile sunt o sursă directă prin care îmi îmbogățesc

vocabularul, imaginația și prin care descopăr viața”. Împreună cu colegii ei, Mădălina a ocupat locul I din 14 instituții participante la concursul desfășurat pe teritoriul rezervației naturale Plaiul Fagului. Face parte din platforma copiilor „Noi avem ce spune”, un spațiu online unde fiecare copil sau grup de copii își poate împărtăși experiența de monitorizare a drepturilor copilului sau a modului în care îi sunt respectate drepturile.

Gheorghe Galbura este pasionat de film și fotografie. Colegii spun că el are „ochii ageri”. Lucia Ciobanu, profesoara de limba română, povestește cu mândrie că Gheorghe a ocupat locul I la un concurs raional cu filmulețul la tema „Limba noastră-i o comoară”. Acum așteaptă și rezultatele etapei republicane.

Gheorghe vrea să-și facă studiile peste hotare: „Vreau să plec din țară, nu pentru că nu-mi iubesc țara, dar văd acolo un spațiu mai oportun pentru a-mi realiza planurile”, spune elevul. Vrea să-și deschidă peste hotare o afacere în domeniul

fotografiei și să o extindă în alte țări, inclusiv și în Moldova. „Dacă voi avea succes, mereu am spus că mă voi întoarce în Moldova, în sat pentru a participa la dezvoltarea localității”, spune tânărul pasionat de fotografie. „Sunt îndrăgostit de fotografiile din natură, de apus, de răsărit și, în mod special, de astrofotografie. Îmi place să fac fotografii stradale. Îmi place să citesc. Dragostea de carte mi-a fost insuflată de sora mai mare. Îmi plac cărțile de educație financiară și dezvoltare personală, și mă inspiră biografiile oamenilor de succes”.

Educă copiii în spiritul istoriei și a tradițiilor locale

Angela Dănilă este cel mai creativ dascăl din sat, cel puțin așa o văd discipolii ei, elevii gimnaziului din localitate. Timp de 27 de ani, ea îi unește în jurul său nu doar pe elevi, dar și sătenii.

Este fondatoarea muzeului satului, iar în 12 ani cât a fost și directoarea școlii, a adus în sat proiecte în care au fost implicați copiii, dar și localnicii. Anume ea l-a adus la școală pe Petru Rutcovschi, antrenorul de dans de gradul întâi, iar mulți ani la rând copiii din comună au participat la concursuri regionale de dans. „Ar fi putut să concureze chiar și cu cei din capitală, însă din motive financiare

proiectul nu a putut continua”, spune ea.

Angela Dănilă e convinsă că istoria, tradițiile și obiceiurile locale îi unesc pe onișcăneni și că ele se transmit generațiilor tinere odată cu învățarea limbii materne. Ea este din a treia generație a familiei care locuiește în Onișcani: bunei și părinții au trăit toată viața aici, în comună. După absolvirea universității, și ea a revenit la baștină, deoarece nu-și imaginează viața în altă parte.

De la părinți a învățat ce este dragostea de copii și grija pentru cei din jur. La rândul ei, transmite aceleași valori discipolilor săi. Așa i-a educat și pe cei trei copii. Cea mai mică, fiica Viorica, împreună cu colegii a

câștigat recent concursul regional la cunoașterea locurilor natale „Plaiul Fagului”. Teodor și Nicolae, feciorii mai mari, care deja și-au creat propriile familii, și-au încercat mai întâi norocul acasă, la baștină, au muncit ceva timp în instituții publice și au încercat să-și deschidă o afacere. Acum însă au decis să plece în străinătate, deoarece își doresc să facă mai mult pentru viitorul familiilor lor. Angela Dănilă nu-i contrazice și nici nu încearcă să-i oprească, căci „este decizia lor”. Totuși, ea speră că, peste câțiva ani, copiii se vor întoarce acasă, și vor urma calea părinților, buinelor și a străbunelor.

Serghei CRAVEȚI

Angela Dănilă le cultivă copiilor patriotismul și dragostea de țară. Foto: Serghei Craveți

Profesoara care îi motivează pe elevi

În ultimii zece ani, la Gimnaziul Onișcani nu s-a angajat nici un tânăr specialist. Din cele 15 cadre didactice care predau la școală, doar trei pot fi numite cadre tinere, chiar dacă au o vechime în muncă de 10-11 ani.

Lucia Cebanu vine dintr-o dinastie de profesori, iar dragostea de profesie i-a fost insuflată de părinți. După absolvirea Colegiului Pedagogic, în anul 2008, a hotărât să revină în localitatea de baștină: „Nu mi-am dorit niciodată să plec din țară, nici măcar să lucrez la oraș. Mie aici îmi place, aici sunt acasă” spune tânăra profesoară. Ea crede că dacă faci ceea ce îți place, nu contează foarte mult salariul pe care îl primești: „În anii trecuți a fost mai dificil, acum salariul este cât de cât mai decent. Dar este loc pentru mai bine, desigur”.

Familia profesoarei a încercat să inițieze o afacere în perioada anilor 2009-2010. Au beneficiat de un grant pentru tinerii de la sate, au investit și banii câștigați la nuntă, astfel au deschis în sat un magazin și un disco-bar. O perioadă, afacerea a mers bine, însă, din cauza numărului mic de populație, au fost nevoiți să închidă magazinul. La disco-bar vin mai puțini tineri, pentru că în regiune a apărut un alt local care îi face concurență. „Suntem

încă optimiști că tinerii vor veni acasă și satul va fi mai plin de viață. Cine știe, poate că reformele acestea care se fac acum într-adevăr vor schimba lucrurile spre bine, iar tinerii vor fi motivați să rămână acasă”, spune profesoara.

Când vorbește despre elevi, spune că „copii răi nu există. Sunt copii care vor să studieze, dar în măsura posibilităților lor. Fiecare este individual, după inteligența pe care o are”. Elevii o apreciază pentru o asemenea abordare: „Doamna Lucia are un mod de predare deosebit, prin care noi putem să învățăm mai bine. Este inovatoare și face niște activități extracurriculare foarte interesante” spune Serafima Moraru, elevă în clasa a noua. Elevii mai spun că uneori profesoara este severă, dar asta îi motivează și le cultivă dragostea de carte.

Comparând generațiile de copii de acum 10 ani, Lucia Cebanu spune că noua generație are acces la informație, este mai deschisă spre comunicare, cunoaște mai multe lucruri și are mai multe oportunități pentru a învăța. Totuși, în pofida faptului că gimnaziul oferă toate posibilitățile și dispune de tehnologii avansate, lipsa motivației copiilor rămâne a fi o problemă. Iată de ce, ea încearcă să-i motiveze prin exemplul propriu.

Lucia DĂSCĂLESCU

Muzeul satului, comoara neamului

În inima Onișcaniului, în școala de câteva decenii, se află muzeul satului, îmbrăcat în istoria neamului. Muzeul poartă în el câteva epoci de glorie prin care a trecut plaiul nostru de la 1800 și până în prezent.

Ideea creării muzeului a venit din discuții. „A fost un imbold, când cineva ne-a dat la păstrare câteva lucruri vechi și iată de acolo a venit ideea de a începe colectarea materialelor”, povestește directoarea școlii Valentina Grecu. Obiectele sunt adunate cu mare grijă de săteni, găsite de copii prin cerdacurile caselor vechi sau donate de cei plecați peste hotare, în speranța că aici se vor păstra mai bine amintirile și relicviile familiilor lor.

Muzeul păstrează câteva icoane vechi, date din 1800, 1882, o carte de rugăciuni – molitvinic cu o vârstă de aproximativ 200 de ani, un tol de cânepă din 1889, o fumegătoare pentru albine de prin anii 1900, ulcioare, suveici, uniforme militare, școlarești, sovietice, lampe, genți din papură pentru cumpărături, tortar pentru ciorbă, baniță pentru cereale, coveți și multe alte obiecte din diferite perioade istorice. O „bijuterie” aparte a muzeului sunt stativele de țesut țoluri, funcționale și azi. A fost nevoie de o săptămână pentru a fi instalate, pentru a uni toate piesele și a ordona ațele încălcite de vreme. Cu această ocazie, profesorii școlii, care încă mai cunosc arta mănuirii stativelor, le arată cu mare drag elevilor, la orele de istorie, cum țesau înainte bunicile

Exponatele muzeului aduse de săteni pe parcursul ultimilor 10 ani. Foto: Hristina Urîtu

și străbunicile noastre. În așa fel, administrația școlii a găsit soluția perfectă să îmbine rolul muzeului ca păstrător

de istorie cu cel de educare a copiilor. În acest scop, aici se organizează și șezători, unele ore de geografie, istorie,

dar și sărbătorile cu anumite tematici, ca Sfântul Gheorghe. „În fiecare an, la întâlnirea cu absolvenții, avem

tradiția de a vizita muzeul”, povestește Valentina Grecu. Muzeul este vizitat și în timpul sărbătorilor de Paști, Crăciun, când revin în sat cei plecați peste hotare, sau de

oficialii care vin de la raion în Onișcani.

Din cauza insuficienței spațiului, nu pot fi expuse toate obiectele în muzeu. „Ne propune o familie un stativ de țesut covoarele care are niște bârne foarte înalte și necesită un spațiu mai mare, dar nu avem unde să le punem. Primarul a venit cu ideea de a renova o casă pentru a o oferi drept spațiu muzeului, ceea ce va soluționa oarecum această problemă”, menționează directoarea gimnaziului.

Ce obiecte să păstrăm astăzi?

La întrebarea care ar fi obiectele pe care ar trebui să le păstrăm astăzi și care vor deveni istorie mâine, directoarea răspunde că... tehnologiile informaționale: „Primele computere Pentium 1 din 1995, noi le avem în stoc în școală și am lucrat cu ele până nu demult, încă sunt funcționale - ele devin deja obiecte de muzeu”. Apoi, mai adaugă: „birourile vechi, primele bănci școlare, tablele cu cretă care sunt la noi din 1976. Le-aș recomanda sătenilor să păstreze scaunele cele vechi, lungi care se mai numesc „calul bălan” și care tot fac parte din tradiția noastră”.

Muzeul este funcțional din 2009, iar majoritatea obiectelor au fost colectate timp de trei ani, cu implicarea părinților, cadrelor didactice, a copiilor și a tuturor oamenilor din localitate. „Ar fi foarte bine ca lucrurile vechi, cu o istorie îndelungată de utilitate să fie aduse pentru păstrare la noi în muzeu”, îi îndeamnă doamna Grecu pe toți locuitorii satului.

Muzeul se află la etajul trei al gimnaziului „Onișcani” și poate fi vizitat în orice zi lucrătoare a săptămânii.

Hristina URÎTU

Din cufărul bunicii – legende cu miresme turcești

Satul Onișcani a fost menționat oficial pentru prima dată în anul 1653. Se zice că ar fi fost întemeiat de spătarul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, Onașcu și Hodja, după ce aceștia au alungat turcii care jefuiau oamenii de prin împrejurimi. În semn de mulțumire, Vodă le-a dăruit câte un lot de pământ, unde s-au și zidit case și s-au adunat familii întregi. În cinstea spătarului Onașcu, o localitate a fost numită Onișcani, iar localitatea vecină a fost numită în cinstea spătarului Hodja - Hoginești.

Legenda spune că, pe vremea lui Ștefan, după bătălia care s-a dat pe locul dintre râurile Ichel și Cula, turcii care se retrăgeau și-au îngropat comorile la o margine de sat. Se zice că acele comori au fost îngropate

acolo unde acum este o movilă mare. De-a lungul anilor, mulți ar fi încercat să sape acolo, să găsească comorile turcești, însă oamenii în vârstă spun că, după ce săpau, pământul revenea la loc și movila reapărea.

Nu toți sătenii cunosc legenda „comorii turcești” și a delușorului învăluit în mistere. Constantin Crăciun spune că a auzit de ea, iar pe vremuri, cei ce dețineau terenuri agricole în imediata apropiere de movilă, îi povesteau că nu puteau să-și lucreze pământurile după amiază, pentru că în acel loc apărea o lumină puternică care orbea oamenii pentru câteva minute.

Fostul învățător Mircea Cocârță, acum pensionar, a auzit legenda dar spune că n-o crede și că sunt doar niște „povești de a dormit copiii”.

Primarul comunei vrea să verifice aceste informații, în speranța că va găsi și dovezi care ar justifica legenda, iar acest loc ar putea deveni un punct de atracție turistică. „Se mai spune că această movilă a fost doar un punct de observație pe timpul războaielor. Ar fi fost trei puncte de acestea: Dealul Crucii, Dealul Dumii și Comoara Turcească”, povestește primarul Gheorghe Grecu. El mai spune că în momentele de pericol, aici se aprindeau focuri, prin care toată populația era înștiințată. „Satul are forma unei potcoave, iar vârfurile acesteia si erau acele puncte de forță”, explică primarul.

Chiar dacă este o legendă, ea rămâne a fi cartea de vizită a satului Onișcani, istorie care inspiră spre aventuri și căutare de comori.

ECHIPA REDACȚIONALĂ

Redactoră-șefă: Corina Șeremet

Redactoră-stilizatoare: Hristina Urîtu

Design&paginare: Serghei Craveți

Reporteri: Marina Gorbatovschi, Irina Soltan, Maria-Victoria Racu, Maria Tanasiev, Lucia Dascalescu, Livia Gaitur, Maria Cojocar

Telefon: /+373/22 929440

Tipar executat la EditTipar Grup SRL, comanda nr. Tiraj: 1000 de exemplare

Ziarul este o publicație a Școlii de Studii Avansate în Jurnalism, destinată locuitorilor satului Onișcani. Publicația face parte din cadrul cursului de Jurnalism Comunitar.

Școala de Studii Avansate în Jurnalism, promoția a XIII-a, entuziasmați de experiența și cunoștințele acumulate. Foto de Petru Macovei